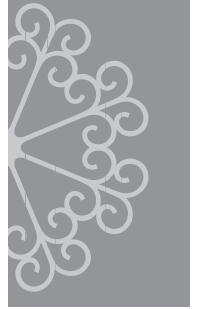

בית מדרש

382

בשבילי הפרשה

פרשת מקץ - שבת חנוכה תש"פ

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	4:31
Brooklyn, NY	4:17
Chicago, IL	4:06
Johannesburg, S. Africa	6:43
Lakewood/Deal, NJ	4:19
London, UK	3:42
Los Angeles, CA	4:33
Manchester, UK	3:36
Monsey, NY	4:16
Montreal, Quebec	3:59
Passaic, NJ	4:17
Toronto, Ontario	4:29
Yerushalayim	4:07
Zurich, Switzerland	4:23

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

חנוכה

קריאת התורה של חנוכה בפרשת הנשיאים

הכהן ולוי מחלקים הנשיא של היום לשנים, ונחלקו הראשונים ומנהגים מה יקראו לשלישי. ופסק הרמ"א דקר רא שלישי ביום שלאחריו, אבל הש"ע כתב שחזור על אותו נשיא פעם שני, וכן המנהג בא"י.

וטעם הש"ע, דאף שכתב הש"ע קל"ז בשם אבודרהם שאם קורא מה שקרא העולה שלפניו לא יצא כלל, צ"ל דשאני הכא דלא אפשר בענין אחר וכמ"ש שם הש"ע לענין פרי החג. וע"ז חולק הרמ"א וס"ל דחשיב אפשר בדרך אחר. ויסוד השאלה אי קריאה של יום מחר חשיב מענין הקריאה, או חשיב שלא מענינו.

(וכבר העירו על מנהג אשכנזים בא"י דביום שמיני קר ראים לשלישי ביום התשיעי וזה סותר דעת הש"ע בכל ימי חנוכה. וע"ע שד"ח חנוכה אות י"ב בשם החיד"א בחיים שאל סוסי" ק' שכתב כמנהג הספרדים לחזור על יום השני מיני. ומובא גם בכפה"ח סקל"א. ובאמת משמעות המ"ב תרפ"ד ד' הוא כמנהג הספרדים.)

וע' ברכ"י תרפ"ד ה' בקריאת התורה שאם טעה וקראו ביום ב' של חנוכה פרשת נשיא של יום ג' יצאו דאין קפידא בימים. ומובא במ"ב. (ובמחנה חיים או"ח ח"ג ל"א חולק על הברכ"י, וס"ל דכל יום מיוחד דוקא לנשיא שלו). והקשו על הברכ"י, דבשלמא למ"ב א"ש כיון דפסק הרמ"א דקורא שלישי ביום שלאחריו, אבל הברכ"י הרי קורא כש"ע שחר זר על אותו נשיא פעם שני, וע"כ אף שכתב הש"ע קל"ז בשם אבודרהם שאם קורא מה שקרא שלפניו לא יצא כלל, צ"ל דשאני הכא דחשיב לא אפשר, וכיון דכל הטעם משום דלא אפשר א"כ בקרא יום ג' ביום ב' הרי היה יכול לקרות יום ד' ואמאי יצא כשקרא יום ג' לשלישי ג"כ. ואין לומר דהא דכתב שם הש"ע דלא אפשר שאני כגון סוכה, וכן סבר הש"ע בחנוכה, היינו כל קריאה של סוכה וחנוכה לא הקפידו, דהרי ב"ה סוסי" רפ"ב כתב שם לענין מפתיר בטעה דחשיב לא אפשר ויצא גם כשקורא אותו פעם שנית, (וכ"כ הפמ"ג בא"א סוסי" קל"ז וכן פבר"ח), וחזינו דאינו דין בסדר כה וחנוכה אלא כל מקום תולה אם הוא בכלל לא אפשר. (והברכ"י כתב מקורו בתשובת משאת משה ודבר משה, והנה במשאת משה לא איירי בברכ"י אלא העובדא היה שקראו כרמ"א שקראו לשלישי ביום המחרת, וע"ז כתב שאין קפידא בימים, אך על הברכ"י צ"ב שהביא ראייה משם לשאלה שלו).

דברי הבהרה

הנשיקה שבנס חנוכה

מאי חנוכה, [על איזה נס קב עוה, רש"י], דת"ר כשנכנסו יוונים להיכל טימאו כל השמר נים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כה"ג, ולא היה בו להדליק אלא יום אחד, נעשה נס והדליקו ממנו שמונה ימים, לשנה אחרת קב עום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה (שבת כא.).

הרי שנקבע החנוכה משום נס פך השמן. וצ"ב: הרי עמדה מלכות יוון להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, ונעשו להם כל הניסים הגדולים שאנו מזכירים ב'על הנסים' והדעת נותנת שייקבעו את חנוכה על ניסי ההצלה של כלל ישראל? ויש לבאר בדרך משל, במשפחה אחת אבד יהלום יקר ערך, אשר היה ירושה להם

חנוכה ברכבת הטרנס-סיבירית

כסלו תש"א. בדרך נס קיבלו תלמידי הישיבה מהשלטונות הרוסיים את האישור המיוחד לעזוב את ליטא לכיוון יפן. בשלב ראשון, עלו על הרכבת הטרנס-סיבירית ארבעה מתלמידי הישיבה, אשר נשלחו ראשונים כדי לוודא שלא טמונה מלכודת רר-סית באישורים שניתנו.

מיד כשעלו לרכבת בחרו לעצמם תא קטן וצדדי עם חלון הפונה החוצה. ליל א' של חנוכה הגיע, דלת התא נסגרה לגמרי, ליד החלון נדלק בלב חרד נר ראשון של חנוכה ובלחש הזדמר הפיוט 'מעוז צור'. ב"ה דבר לא קרה, אילו אנשי הבולשת הרוסית שנמצאים על הרכבת יגלו זאת, אחת דתם... ליל שני של חנוכה, הנרות הודלקו שוב

דברי הימים

ובס"ד דבר לא הפריעם. הנרות כבר כבו ורוב נוסעי הרכבת נמו את שנתם. לפתע, ב11 בלילה, דפיקה איתנה נשמעה על דלת התא. הזר לא הרפה והלב כמעט שנדם מאימה. הדלת נפתחה ואל התא נכנס גנרל רוסי בכיר וסגר את הדלת. הדם קפא בעורקים.

"ראיתי את נרות החנוכה שהדלקתם. יהודי אני, בן של שמש ביהכ"נ במינסק, בגיל אחת עשרה נלקחתי מבית אבי לצבא הרוסי. אולם זוכר אני את הדלקת נרות החנוכה בבית אבי. אנא תנו גם לי נר להדליק" אמר הגנרל. הספקות עדיין לא הרפו, אך בלית ברירה נתנו לו הבחורים נר להדליק. ברכות "להדליק נר של חנוכה" ו"שעשה ניסים" בקעו מגרונו כשדמעות זולגות מעיניו. ניכר היה שאכן לב יהודי פועם בקרבו. בשאר לילות החנוכה הצטרף הגנרל היהודי-רוסי להדלקת הנרות בתא הקטן.

ועל המלחמות

אהבה ע"י מסירות נפש

בתפילת 'על הנסים' אנו אומרים 'על הנסים ועל הנפלאות ועל התשועות ועל המלחמות שעשית לאבותינו' וכו'. וכבר עמדו המפרשים מה ההודאה על המלחמות? [ואם הכוונה שנלחם הקב"ה עבורנו, אין המקום להזכיר את המלחמות לאחר התשועות], ע' ענף יוסף בזה.

ונראה לבאר ע"פ המכילתא (הובא ברמב"ן שמות כו, ר"ג אומר לאוהבי ולשמרי מצוותי, אלו שהם יושבים באר"י ונותנים נפשם על המצוות, מה לך יוצא ליהרג, על שמלתי את בני, מה לך יוצא להשרף, על שקראתי בתורה וכו', המכות הללו גרמו לי לאהוב לאבי שבשמים. וכ' הרמב"ן הרי פ' ר"ג שהאהבה היא מסירת הנפש על המצוה יע"ש. [וכן דרשו חז"ל ואהבת את ה' אלוהיך וכו' - חיוב מס'נ על ע"ז], ופי' אאמר' בשיחות מוסר (מאמר ו') שהכוונה שהדוך לאהוב את הקב"ה היא ע"י מס'נ, (ולא שהאוהב מוסר נפשו, אלא שע"י מסירות נפש נעשה אוהב), והביא ע"ז ממסכת ד"א לענין אהבת חבירו, ומארחות צדיקים שער האהבה, ע"ש.

וזוהי הכוונה בהודאה על המלחמות, שע"י שנלחמו החשמונאים עם היוונים ומסרו נפשם על קידוש ה', זכו להיות אוהבי המקום ולהתקרב אליו, וע"ז באה ההודאה בייחוד.

ע"י המלחמה זכינו למס'נ

עוד אפשר לבאר, דהנה כתב הב"ח ס' תר"ע שעיקר הגזירה היתה על שנתרשלו בעבודה, וע"כ היתה הגזירה לבטל מהם העבודה, וכדאיתא בברייתא שגזרו עליהם לבטל את התמיד, וכן עמדו וטימאו את כל השמנים, וכשחזרו בתשובה למסור נפשם על העבודה, הושיעם ה' ע"כ. הנה ע"י עצם המלחמה עם היוונים זכו לתשועת השם.

ואפשר שכשם שידוע שכח מסירת נפש של כלל ישראל על קידוש השם, נוצר ע"י העקידה, כך גם כח מסירות נפש במלחמה ברע נוצר ע"י מלחמת החשמונאים, ומה שיש כח בכל הדורות הוא ע"י מה שנלחמו אז, וע"ז אנו מודים להשם על המלחמות, דהיינו על מה שהביאנו לידי מלחמה זו, שעל ידה זכינו למידה זו לכל הדורות.

יצר הרע - הרע והרע

אמנם יותר מכך הוא, דהנה איתא בחגיגה ט"ז א' מהו שנאמר אל תאמינו ברע, אל תבטחו באלוף וגו' (מיכה ז, ה), אל תאמינו ברע זה יצה"ר, שנאמר כי יצר לב האדם רע מנעוריו, אם יאמר לך יצה"ר חטוא והקב"ה מוחל, אל תאמין וכו', וצ"ב שאמנם יצה"ר נקרא רע, ואילו כאן נאמר רע [ואמנם כתיב רע חסר, אבל קרינן רע].

וראיתי בהגרא"א למשלי (כה, יז) עה"פ 'הוקר רגליך מבית רעך פן ישבעך וישנאך', וז"ל: כי היצה"ר הוא נצרך מאוד לעבודת ה', אך שיהא כבוש תחת ידיך להשתמש בו לעבודת ה', ולא לדבר אחר ח"ו, והיצה"ר נקרא רע, כמו שאמרו אל תאמינו ברע, אל תאמינו ביצה"ר, וזהו הוקר רגליך מבית רעך שאע"פ ששברת אותו והוא כבוש תחת ידך, אעפ"כ הרחק את עצמך ממנו, כמו שלמה המלך ע"ה שהיה היצה"ר כבוש תחת ידו, והיה סבור שירבה לו נשים ולא יטה וכו'.

הנה פ' הגרא"א שהיצה"ר נקרא רע כקריאתו, שהוא רע של האדם מחד, כיון שנצרך הוא לו לעבודת ה', ומאידך הוא עצמו נקרא רע, שנאמר 'רק רע כל היום', ושניהם כאחד הם.

ואמנם אמרו חז"ל על הפסוק והנה טוב מאד, טוב- זה יצר טוב, מאוד- זה יצר הרע, (קה"ר ג' ט"ז) שאלמלא יצה"ר לא בנה אדם בית ולא נשא אדם אשה, וכן שלמה אמר 'וראיתי אני את כל עמל ואת כל כשרון המעשה, כי היא קנאת איש מרעהו' (קהלת ב' ד), ור"ל שכל התפתחות העולם באה ע"י קנאת איש מרעהו, וזהו יצה"ר שהוא טוב מאוד לענין קיום העולם.

אבל ודאי אין זו כוונת הגרא"א שכתב "כי היצה"ר נצרך מאוד לעבודת ה'".

ונראה כוונתו על דרך מה ששינוי בברכות נ"ד א' ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך, בשני יצריך יצר הטוב ויצה"ר (הובא ברש"י שמות), ופי' מהר"ל בנתיבות עולם נתיב כח היצר פרק ד': כי יצה"ר אף שהוא רע בעצמו, קונה האדם הדבקות בו יתברך לגמרי, כאשר גובר על יצרו ומסלק אותו, כדכתיב ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך וכו', ע"ש באורך.

וזוהי כוונת הגרא"א "כי הוא נצרך מאוד לעבודת ה'", והוא ע"י שהוא כבוש תחת ידו, כי עצם כבישתו היא עצמה עבודת ה', וע"כ

אדם מתדבק בו יתברך כמש"כ מהר"ל, ומצד זה נקרא רע אע"פ שהוא בעצמו רע כל היום.

מטרת המלחמה - הדבקות

וזה ביאור ההודאה על המלחמות, שהמלחמות אינן ענין של דיעבד, שכיון שיש גזירה וצריך להלחם כנגדה, אלא המלחמה היא לכתחילה, מפני שע"ז אדם מתדבק בבורא יתברך, ואנו מודים להש"ת שנתן בפנינו נסיון של המלחמות, שע"כ זכינו להתעלות ולהתדבק אליו ית"ש.

וזהו מה שאמרו רז"ל 'ביקש יעקב לישוב בשלוח קפץ עליו רוגזו של יוסף', ר"ל שעבודת ה' בשלוח היא אינה שיא המדרגה, אלא עבודת ה' במצב של "רוגזו של יוסף" היא היא העבודה הרצויה לפני הקב"ה.

הקושי מביא לעליה

וזהו הלימוד לכל אחד מאתנו, יש הרבה מפריעים ביגיעת התורה, ויש לנו לדעת כי אין זה רק בדיעבד שכשיש מפריע צריך להתגבר עליו, אלא זהו ה"לכתחילה" - ע"י כן מתגדלים ומתדבקים בו יתברך.

בס' הישר לר"ת (הובא בעלי שור ח"א) כתב שישנם ימי אהבה וימי שנאה, ימי אהבה- הכל הולך כשורה, ימי שנאה- הכל לא מצליח בידי האדם. וע"ש שנראה מדבריו שתפקידו של אדם הוא לעבור את ימי השנאה שלא יפול על ידם ולהמתין לימי האהבה, ואז יתעלה. אך להאמור, מי שזוכה, הרי לאיך גיסא הוא, שימי האהבה הם ימים של שמירת הקיים ועליה מתונה, ואילו ימי השנאה, שהם ימי קושי לאדם, (בין קושי שלו עצמו ובין מצד הסביבה הקרובה או הרחוקה), הן הן ימי העליה הגדולה. בימי קושי הללו כשאדם מתגבר עליהם, הם עיקר עליית האדם, ועל ידי זה מתדבק לגמרי בבורא, כמש"כ מהר"ל.

[ואולי זו ג"כ כוונת המאמר טובה אחת בצער ממאה שלא בצער, ועי' שהש"ר פ"ח אות ט"ז הלומד תורה בצער, נוטל אלף, שלא בצער, נוטל מאתיים, וזהו האלף לך שלמה ומאתים לנוטרים את פרוין].

וע"ז ההודאה על המלחמות, שע"י המלחמה במסירות נפש זכו להתעלות ולהתדבק בהקב"ה, וע"ז ההודאה שהביאם הקב"ה לידי כך.

Chanukah

PARSHA PREVIEW

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15

A Partnership for all Generations

Hagaon Harav Binyamin Carlebach Shlita

I'd like to share with you a short thought about Chanukah from the Maharsham, who was one of the *gedolei haposkim* a few generations ago, and was the grandfather of Rav Shalom Schwadron and our good friend R' Berish Braunstein.

On the *passuk* in *Shir Hashirim*: *הַדּוֹדָאִים נָתַנוּ רֵיחַ וְעַל פְּתָחֵינוּ כָּל מְגִדִים*, there's a *midrash pilyah* that says: *הַדּוֹדָאִים נָתַנוּ רֵיחַ זֶה רֵאוּבֵן שֶהֲצִיל אֶת יוֹסֵף, וְעַל פְּתָחֵינוּ כָּל מְגִדִים זֶה נֵר חֲנוּכָה*. *Duda'im* is a reference to the *duda'im* that Reuven brought Leah, which Leah then gave to Rochel, and the words *וְעַל פְּתָחֵינוּ כָּל מְגִדִים* – "at our doors we find delicacies" – is an allusion to *ner Chanukah*. What connection is there between Reuven's giving the *duda'im* to Leah and the Chanukah *licht* at our doors?

The Midrash teaches that Hakadosh Baruch Hu has a special affinity for the *duda'im* that Reuven gave Leah, because through that, Klal Yisrael gained two *shevatim*: Yissachar and Zevulun. Yissachar we understand, as he was born as a result of the incident with the *duda'im*, but why is Zevulun's birth attributed to this incident as well?

The answer is that the existence of Yissachar in the world necessitates the existence of a Zevulun as well. So the *duda'im* led to the birth of Shevet Yissachar, which represents Torah, and to the birth of Shevet Zevulun, which represents *hachzakas Torah*.

When we light Chanukah *licht*, continues the Maharsham, why do we

focus on the *ner* – *להדליק נר של חנוכה*? The *nes* happened with the oil, and the *ner* is what holds the oil, but really we should be talking about the light of Chanukah, and lighting the oil, which produces *ohr*!

The answer is that the *ner* is what holds the oil and makes it physically possible for oil to burn. The *nes* of Chanukah came about through the *mesirus nefesh* of the Chashmonaim and Klal Yisrael for Torah. The Yevanim came about through the *hatzalah* of the Torah, which ensured that Torah would endure for generations to come. The *mesirus nefesh* that brought about the *nes* was on the part of Zevulun as much as it was on the part of Yissachar, because without Zevulun, Yissachar has no *kiyum*, as Zevulun makes it physically possible for Torah to be learned.

The *nes* came about through the partnership of Yissachar and Zevulun, and the promise that Torah will endure in Klal Yisrael for all generations is fulfilled through the *mesirus nefesh* of both Yissachar and Zevulun.

Rav Nosson Tzvi always used to say that Chanukah is the Yom Tov for *yeshiva bochurim*. But we see from here that it's a Yom Tov for *yeshiva bochurim* along with their partners – the Zevuluns of the world.

May we all have a freilechen Chanukah and draw strength from this idea that the Torah endures because of the *mesirus nefesh* of Yissachar and Zevulun together.

The Most Precious Mitzvah

Harav Hagaon Ahron David Shlita

The Rambam says, at the end of *Hilchos Zmanim*, that the mitzvah of *ner Chanukah* is *חביבה עד מאוד*. Considering that the Rambam doesn't say this about any other mitzvah, it sounds as though the mitzvah of *ner Chanukah* is the most precious mitzvah in the entire Torah – more than *talmud Torah*, or *tzitzis*, or *tefillin* – even though it is a *mitzvah d'rabbanan*. Why is *ner Chanukah* the most precious mitzvah of all?

The Gemara (*Shabbos 21b*) asks *מאי חנוכה*, and Rashi understands this question to mean: *על איזה נס קבעוה*.

Rav Chaim Shmuelevitz explains that two *nissim* happened on Chanukah – the *nes* of the military victory, and the *nes* of the *pach hashemen* – and the Gemara is asking which of those *nissim* Chanukah commemorates.

The Gemara answers that it is the *nes* of the *pach hashemen*.

The *nes* of the *pach hashemen* was a secondary and seemingly minor miracle, while the *nes* of the victory in war, of *rabbim beyad me'atim*, of Klal Yisrael's salvation from the Yevanim, was the greater miracle. Why, then, does Chanukah commemorate the *nes* of the *pach hashemen*?

Rav Chaim Shmuelevitz compares this to a mother who changes her baby, cleans him, dresses him in fresh clothing, and then, at the end, gives him a kiss. The changing was necessary for the baby's cleanliness and health, but the kiss shows love. Similarly, the *nes* of the *pach hashemen* was the kiss. It was an extra *nes*; the halachah is that *tumah hutrah b'tzibbur*, and Klal Yisrael could really have been *mekayem* the mitzvah of lighting the *menorah* without this *nes*. But Hakadosh Baruch Hu wanted to show that He loves Klal Yisrael, and He performed this extra miracle to demonstrate His love.

Perhaps the reason the Rambam calls *ner Chanukah* a mitzvah *חביבה עד מאוד* is that the *nes* of the *pach hashemen* was wholly an expression

of *chavivus* and love. We have to feel that love, and we have to light the *ner Chanukah* with a feeling of *chavivus* as well.

The Gemara says, in *Shabbos*: *הרגיל בנר הויין ליה בנים תלמידי חכמים*. Someone who is careful with the mitzvah of lighting *neiros* will have children who are successful in Torah. The Meiri explains that *הרגיל בנר* means lighting the *neiros* with *chavivus* and love, not merely to light them.

We have a week now to light *ner Chanukah*, and we have to prepare ourselves to light those *neiros b'ahavah*.

How do we prepare?

In Parashas *Vayeishiv*, Rashi notes that the caravan that transported Yosef to Mitzrayim was carrying *besamim*, so that the *tzaddik* shouldn't have to smell a bad odor. Rav Chaim Shmuelevitz wonders: why did Yosef care about the smell? He was being sold as a slave to Mitzrayim, the worst place in the world – what difference did it make what he was smelling?

Rav Chaim explains that through the fragrance of the *besamim*, Hashem was telling Yosef, "I am with you." Yosef understood that message, and He felt Hashem's presence with him in every situation, which gave him great *chizuk*.

We, too, should feel Hashem's fragrance. Every day we should take note of one "whiff" of Hashem being with us, one time when we put into our heart that Hashem is with us. In that way, Hashem will be *chaviv* to you, *ner Chanukah* will be *chaviv* to you, and you will light the *ner* with *chavivus*.

And we have to prepare – the *ikar* of the mitzvah is the preparation, not the mitzvah itself. The *menorah* of the Beis Hamikdash was allowed to be kindled by a *zar*, but the cleaning and preparation had to be done by a *kohen*. So we have to prepare to light with *chavivus*, with *ahavas Hashem*.

Hashem should help that all of our children should be *gedolei Torah*.

This week's Bishvilei Haparsha is sponsored by:

לעילוי נשמת מסעוד בן יוסף דאנה
כז כסלו whose yahrtzeit is on